

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(директор з науково-педагогічної роботи)

Микола Афанасьєв
Микола АФАНАСЬЄВ

Соціальна економіка

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітній рівень другий (магістерський) рівень
Освітня програма усі освітні програми

Вид дисципліни базова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри
економіки та соціальних наук

Галина НАЗАРОВА

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *економіки та соціальних наук*
Протокол № 1 від 26.08.2020 р.

Розробники:

Назарова Галина Валентинівна, д.е.н., проф. кафедри економіки та соціальних наук.
Гончарова Світлана Юріївна, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Останнім часом все гостріше відчувається потреба у якісно новому підході до вирішення соціальних проблем, більш тісній та глибокій інтеграції соціальної та економічної економіки, яке знаходить своє вираження у соціальній економіці. Сьогодні соціальна економіка акумулює в собі весь спектр економічних проблем та кризових явищ, які загострилися останнім часом в Україні: поглиблюється рівень розшарування між різними верствами населення; зростає рівень безробіття; збільшується рівень соціальної напруги у суспільстві; знецінюються доходи населення тощо.

Навчальна дисципліни «Соціальна економіка» надає можливість студентам здобути знання основних принципів, парадигм, моделей і ключових напрямів соціальної економіки, а також її методичного апарату та інструментарію. Вивчення дисципліни дає можливість студентові набуту досвіду: визначення основних функцій, принципів й механізмів соціальної економіки як невід'ємної складової функціонування демократичної правової соціальної держави; оволодіння питаннями теорії та практики соціально-політичних процесів, а також формування глибокого розуміння, цілісного світогляду і навичок системного мислення в галузі соціально-економічного функціонування суспільства, спрямованого на створення умов для розвитку і самореалізації особистості в трансформаційних змінах глобального характеру.

Мета навчальної дисципліни: формування системи теоретичних знань і прикладних вмінь та компетентностей щодо використання методичного апарату та інструментарію соціальної економіки та оволодіння навичками прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах ринкових відносин.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1 М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Політекономія	Креативна економіка та менеджмент
Інформатика	Розвиток персоналу
Мікроекономіка	Кадрова безпека
Макроекономіка	Управління діловою кар'єрою
Менеджмент	Облік і аналіз персоналу
Маркетинг	Основи самоменеджменту та лідерства
Соціологія	
Фінанси	
Управління трудовим потенціалом	
Ринок праці	
HR менеджмент	
Стратегічне управління	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність усвідомлювати особливості формування та розвитку соціальної економіки держави та визначати пріоритети розвитку суспільства за допомогою інструментів державного регулювання при дотриманні принципів соціальної справедливості	Здійснювати оцінку рівня людського розвитку та його складових; індексу людського розвитку з урахуванням гендерного фактора; показників розширення можливостей жінок, індексу злиденності та його складових
Здатність визначати фактори, що впливають на розвиток соціальної економіки України в умовах ринкової економіки та аналізувати основні соціальні показники	Опрацьовувати основні характеристики моделей соціальної економіки; визначати особливості моделі соціальної економіки в Україні
Здатність використовувати нормативно-правове забезпечення соціальної економіки для належної реалізації гуманітарної економіки щодо підвищення рівня життя населення	Використовувати соціальні нормативи як відправну точку формування соціальної економіки. Досліджувати сучасний стан нормативно-правового забезпечення соціальної економіки
Здатність планувати, формувати, здійснювати оцінку ефективності заходів державної економіки щодо фінансування соціальної сфери та інфраструктури	Володіти методами аналізу стану складових соціальної сфери та інфраструктури. Виконувати розрахунки показників розвитку соціальної сфери
Здатність здійснювати соціальний моніторинг з метою діагностики системи соціального захисту населення та його окремих категорій	Володіти принципами та методами побудови системи соціального захисту. Проводити розрахунки у сфері соціального страхування та соціальних ризиків
Здатність здійснювати діагностику системи соціального захисту економічного активного населення	Здійснювати розрахунки показників економічної активності, зайнятості та безробіття населення. Володіти методами аналізу рівня соціального захисту економічно активного населення
Здатність застосовувати проектний підхід, розробляти діагностичний інструментарій для визначення соціальних проблем, узагальнювати кращий досвід соціального проектування і застосовувати його у власній діяльності	Володіти технологією та ілюструвати прийоми щодо розробки та реалізації соціального проекту. Приймати ефективні управлінські рішення щодо підвищення ефективності соціального проектування
Здатність здійснювати діагностику системи пенсійного забезпечення відповідно до вимог законодавства	Вирішувати завдання щодо визначення середнього розміру призначеної місячної пенсії. Володіти новими підходами щодо розрахунку недержавних пенсій

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соціалізація економіки. Інституційна база соціальної економіки

Тема 1. Концептуальні основи соціальної економіки

1.1. Сутність соціальної економіки. Еволюція економічних систем. Соціальні функції економіки.

Сутність поняття, суб'єкти, задачі, принципи соціальної економіки. Соціальні функції економіки, напрями соціалізації діяльності. Власність як основоположна складова економічної системи. Концепція соціального ринкового господарства. Класифікація суспільного виробництва з погляду відносин експлуатації людини.

1.2. Соціальна політика як складова соціальної економіки, суб'єкти і об'єкти соціальної політики.

Поняття та мета соціальної політики. Об'єкти і суб'єкти (держава, суспільство, політичні партії, громадські організації тощо) соціальної політики, їх характеристика.

1.3. Інститути й інструменти соціальної політики. Соціальні функції держави в умовах соціалізації економіки.

Головні соціальні інститути – держава, ринок, сім'я. Держава як соціальний інститут. Функції держави як координуючого інституту соціальної політики (гаранта, регулятора, захисника, контролера тощо). Інструменти соціальної політики: оподаткування; фінансові трансфери; безготівкова допомога; соціальні послуги; заборона або обмеження певних дій; консультування, заохочення бажаної діяльності; інформування про наслідки, які може спричинити та чи інша діяльність; правові статуси тощо.

1.4. Соціальна справедливість у соціальній економіці критерій соціальної політики.

Соціальна справедливість як критерій соціальної економіки. Егалітарна та елітарна рівність. Основні напрями соціальної економіки і їх характеристика.

1.5. Діагностика соціальної безпеки.

Орієнтація на задоволення потреб людини як умова забезпечення національної безпеки. Національні інтереси України в соціальній сфері. Показники рівня соціальної безпеки: рівень зайнятості населення, рівень (норма) безробіття, мінімальна погодинна заробітна плата, питома вага зайнятих, що отримують плату на рівні неоподаткованого мінімуму, індекс людського розвитку, розрив між прибутками груп населення та інші.

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

2.1. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою.

Моделі соціальної політики в сучасному суспільстві: ліберальна, корпоративна, суспільна; "бісмаркова" і "беверіджська"; ліберальна, соціал-демократична, консервативна та католицька тощо. Досвід соціального забезпечення інших країн.

2.2. Соціальна структура українського суспільства. Причини загострення соціальних проблем.

Соціально-класова структура суспільства, її елементи. Класифікація стратифікаційно-класових систем. Сучасні класові системи.

2.3. Формування моделі соціальної політики в Україні та суперечності соціально-економічного розвитку.

Передумови соціалізації економіки в Україні; проблеми та суперечності вибору моделі соціальної політики в Україні.

Тема 3. Державні соціальні стандарти. Проблема бідності

3.1. Соціальні стандарти та нормативи, їх характеристика

Соціальні нормативи як відправна точка формування соціальної економіки. Основні державні соціальні гарантії: мінімальний розмір заробітної плати; мінімальний розмір пенсії за віком; неоподатковуваний мінімум доходів громадян; розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

3.2. Прожитковий мінімум як основа реалізації соціальних гарантій.

Нормативно-правова база визначення рівня доходу, що дає право на державну допомогу. Розмір державної допомоги. Прожитковий мінімум як основа визначення і реалізації мінімальних соціальних гарантій держави. Закон України "Про прожитковий мінімум".

3.3. Бідність як соціальне явище. Проблеми диференціації населення.

Концепції відносної і абсолютної бідності. Методика комплексної оцінки бідності. Система показників бідності: щодо масштабів бідності в країні; щодо розшарування серед бідного населення; щодо бідності в регіонах.

3.4. Напрями боротьби з бідністю. Світовий досвід.

Причини бідності. Склад бідних в Україні та в світі, сучасні тенденції та зміни. Роль соціальних служб у вирішенні проблем бідності. Напрями боротьби з бідністю. Світовий досвід.

Тема 4. Розвиток соціальної сфери в соціальній економіці

4.1. Соціальна сфера та її складові у вирішенні соціальних проблем.

Соціальна сфера як важливий інтегральний об'єкт соціальної економіки, її роль у вирішенні соціальних проблем. Інтегральні показники продуктивності функціонування соціальної сфери: демографічний стан суспільства, диференціація населення за майновою ознакою, поляризація доходів, безробіття тощо. Структура соціальної сфери і соціальної інфраструктури.

4.2. Планування розвитку соціальної сфери.

Сутність та методи державного планування розвитку соціальної сфери.

4.3. Особливості фінансування соціальної сфери.

Криза соціальної сфери та її характеристики. Стабільне фінансування соціальних галузей як пріоритет державної економіки.

Змістовий модуль 2. Система соціального захисту населення в соціальній економіці

Тема 5. Соціальний захист населення та його категорій

5.1. Принципи побудови системи соціального захисту в соціальній економіці.

Сутність категорії "соціальний захист" як важливої складової соціальної економіки. Принципи, на яких будується система соціального захисту. Характеристика основних складових соціального захисту населення. Історія розвитку соціальної допомоги та підтримки. Вітчизняний історичний досвід державного, суспільного і приватного захисту.

5.2. Соціальний захист як система.

Етапи розвитку системи соціального захисту в світі. Соціальний захист як система. Об'єкти і суб'єкти соціального захисту. Організаційно-правова структура системи соціального захисту.

Соціальне страхування та соціальний ризик. Види і засоби соціального страхування. Міжнародні норми соціального страхування. Система державного соціального страхування.

5.3. Соціальний захист найбільш вразливих верств населення.

Соціально вразливі верстви населення, їх характеристика. Оцінка сучасного стану

захищеності найбільш вразливих категорії населення в Україні. Форми та заходи соціального захисту вразливих верств населення. Державна молодіжна економіка. Державна допомога сім'ям з дітьми та її види. Сім'я з дітьми, малозабезпечена сім'я з дітьми, неблагополучна сім'я, сім'я соціального ризику. Неповні та багатодітні сім'ї. Форми соціального захисту багатодітних матерів та неповних сімей.

5.4. Захист і соціально-трудова реабілітація інвалідів

Система соціального захисту інвалідів: пенсійне обслуговування; соціальні допомоги; реабілітаційні програми та заходи щодо активізації життєдіяльності інвалідів. Поняття реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації, соціально-трудова реабілітації і адаптація. Пенсійне забезпечення інвалідів. Гарантії працевлаштування інвалідів. Професійна підготовка або перепідготовка інвалідів Підбір робочого місця. Розвиток нетрадиційних, гнучких форм зайнятості інвалідів. Чинна система квотування робочих місць. Національної програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями. Нагальні проблеми, які потребують посилення захисту інвалідів та шляхи їх вирішення.

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

6.1. Сутність категорії "економічно активне населення"

Характеристика категорій "економічно активне населення" та "економічно неактивне населення". "Економічно активні бідні".

6.2. Система соціального захисту економічно активного населення.

Складові системи соціального захисту ЕАН – норми та гарантії.

6.3. Гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників.

Мінімальна заробітна плата.

Функції заробітної плати як важливої соціально-економічної категорії. Мінімальні гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників: мінімальна зарплата, мінімальні розміри ставок (окладів), дотримання прав відносно оплати праці, обмеження розміру відрахувань із зарплати, індексація зарплати та компенсація втрати частки зарплати у зв'язку з затримкою її виплати тощо. Мінімальна заробітна плата і її місце в системі соціального захисту.

6.4. Зайнятість населення та безробіття. Мобільність робочої сили.

Поняття та види зайнятості та безробіття. Сегментація ринку праці. Мобільність як процес переміщення робочої сили на ринку праці. Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів.

Тема 7. Розвиток соціального підприємництва та розробка соціальних проектів

7.1. Соціальне підприємництво як організаційно виокремлена та економічно самостійна первинна ланка виробничої сфери.

Організаційні основи та особливості створення соціального підприємництва. Ознаки соціального підприємництва як суб'єкта господарювання. Класифікація соціального підприємництва за певними ознаками. Юридичні акти, що які регламентують умови створення, функціонування та ліквідації соціального підприємництва.

7.2. Соціальні проекти та соціальне проектування.

Сутність та структура соціального проекту. Соціальне проектування як процес створення соціального проекту.

7.3. Еволюція та генезис формування соціальної відповідальності.

«Соціальна відповідальність» як категорія сучасного соціального знання. Концепція стійкого розвитку та концепція корпоративної стійкості. Сутність суспільного руху за соціальну відповідальність. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності. Сутність, види, категорії, еволюція, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності.

Тема 8. Пенсійна система та пенсійне забезпечення в Україні

8.1. Пенсійне забезпечення в Україні. Фінансовий стан Пенсійного фонду.

Пенсія як державна виплата. Пенсійне забезпечення в Україні і його сучасні проблеми. Пенсійний фонд України. Основні завдання Пенсійного фонду. Суб'єкти пенсійного забезпечення.

8.2. Види пенсій як соціально-економічної категорії та критерії їх призначення.

Види пенсій та їх характеристика (трудові та соціальні). Критерії призначення пенсій в Україні.

8.3. Зміст та завдання реформування пенсійної системи в Україні. Багаторівнева система пенсійного забезпечення. Перший рівень – солідарна система; другий рівень – обов'язкова накопичувальна система; третій рівень – додаткова або добровільна накопичувальна система.

Недержавні пенсійні фонди: види, значення, роль.

8.4. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення населення.

Пенсійний вік у різних країнах. Пенсійні схеми недержавних фондів соціального забезпечення. Досвід пенсійної реформи у різних країнах світу.

Методи навчання та викладання

Серед методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти використовуються: проблемні лекції, презентації, робота в малих групах, ділові ігри, міні-лекції, індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання.

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни "Соціальна економіка" здійснюється за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік, – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру. Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль (а отже і залік) упродовж семестру – 60 та максимально можлива кількість балів – 100. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: активна робота на парі (1 бал за кожне заняття) за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів 10.

практичних та семінарських занять:

активна робота на парі (1-2 бали за кожне заняття) за умови виконання студентом практичних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів 10.

презентація, що має бути виконана в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше, ніж 10 слайдів, які у повній мірі розкривають зміст її

теми, та відповідного представлення матеріалів презентації у групі. Максимальна оцінка за презентацію – 8 балів.

експрес-опитування, максимальна оцінка за яке складає 5 балів. Опитування кожного студента включає 5 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал, неповна відповідь в 0,5 бали. Загальна кількість опитувань – 2;

ділова гра, участь у якій максимально оцінюється у 1 бал кожному учаснику. Кількість ділових ігор – дві. За кожну помилку оцінка знижується на 0,5 бала;

колоквіум. Протягом семестру студенти пишуть 2 колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен з колоквіумів 15 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 30. Перший колоквіум включає теми 1 – 4, а другий колоквіум – теми 4 – 8. Структура колоквіуму: 1) два теоретичних питання (максимальна оцінка за кожне теоретичне завдання – 2 бали); 2) практичне завдання (максимальна оцінка 8 балів); 3) три відкриті тести на доповнення (максимальна оцінка за кожен тест – 1 бал).

самостійної роботи:

творче завдання. Максимальна оцінка: 15 балів, яка може бути отримана за написання статті або есе, розміщених в ПНС.

домашні завдання. Кожне домашнє завдання оцінюється в 2 бали за умови правильного виконання та наявності відповіді. За відсутності відповіді або за наявності арифметичних помилок оцінка знижується на 0,5 бали. Кількість домашніх завдань – 8, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 16.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є залік. Залік виставляється за сумою балів набраних за результатами поточного контролю. Загальна за результатами всіх видів контролю максимальна кількість балів за дисципліну – 100, мінімальна – 60. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Порядок та критерії оцінювання зазначаються у технологічній карті навчальної дисципліни. Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
1	2		3	4
Тема 1. Концептуальні основи соціальної економіки	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1.1. Сутність соціальної економіки. Еволюція економічних систем. Соціальні функції економіки. 1.2. Соціальна політика як складова соціальної економіки, суб'єкти і об'єкти соціальної політики. 1.3. Інститути й інструменти соціальної політики. Соціальні функції держави в умовах соціалізації економіки	Активна робота на парі	1
	Семінарське заняття	Семінарське заняття за питаннями: 1. Соціальні функції економіки. Вплив соціальної економіки на розвиток соціуму, політики і культури. 2. Соціальна економіка як фактор життєдіяльності людини та механізм захисту життєвих інтересів людини. 3. Соціальна економіка та соціальна безпека держави й особистості. 4. Соціальна справедливість як критерій соціальної економіки	Активна робота на парі	2
	Лекція	Міні-лекція за питаннями: 1.4. Соціальна справедливість у соціальній економіці критерій соціальної політики. 1.5. Діагностика соціальної безпеки	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Вирішення задач за методикою розрахунку індексу людського розвитку	Активна робота на парі	1
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Актуальність соціальних проблем суспільства. 2. Рівень життя як об'єкт соціального спостереження. Загальна оцінка рівня життя. 3. Загальна Декларація прав людини, її зміст та сутність	Перевірка домашніх завдань	2	
Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 2.1. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. 2.2. Соціальна структура українського суспільства. Причини загострення соціальних проблем. 2.3. Формування моделі соціальної політики в Україні та суперечності соціально-економічного розвитку	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Ділова гра «Обґрунтування моделі соціальної політики для України». Робота у групах.	Активна робота на парі	1
			Експрес-опитування	5
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Класифікації моделей соціальної політики. 2. Міжнародна система показників соціального страхування. 3. Соціальна стратифікація українського суспільства.	Перевірка домашніх завдань	2	
соціальний стан	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Соціальні стандарти та нормативи,	Активна ро-	1

		їх характеристика. 3.2. Прожитковий мінімум як основа реалізації соціальних гарантій. 3.3. Бідність як соціальне явище. Проблеми диференціації населення. 3.4. Напрями боротьби з бідністю. Світовий досвід.	бота на парі	
	Практичне заняття	Вирішення задач за методикою оцінки бідності: розрахунки рівня глибини бідності, рівня розшарування бідного населення та ін.	Активна робота на парі	1

1	2		3	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: за наступними питаннями: 1. Законодавство про охорону здоров'я в Україні. 2. Законодавство про охорону навколишнього середовища в Україні. 3. Тенденції розповсюдження бідності в Україні і світі	Перевірка домашніх завдань	2
Тема 4. Розвиток соціальної сфери в соціальній економіці	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Соціальна сфера та її складові у вирішенні соціальних проблем. 4.2. Планування розвитку соціальної сфери. 4.3. Особливості фінансування соціальної сфери.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Вирішення задач щодо соціальної інфраструктури; розрахунок розміру номінальних і реальних доходів на душу населення; оцінка зміни структури доходів за декілька років; аналіз динаміки номінальної і реальної заробітної плати	Активна робота на парі	1
			Колоквіум	15
	Самостійна робота			
Питання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за питаннями: 1. Соціально вразливі верстви населення. 2. Джерела фінансування соціальної сфери. 3. Екологічна ситуація в Україні та екологічний захист населення	Перевірка домашніх завдань	2	
Тема 5. Соціальний захист населення та його категорій	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція за питаннями: 5.1. Принципи побудови системи соціального захисту в соціальній економіці. 5.2. Соціальний захист як система. 5.3. Соціальний захист найбільш вразливих верств населення. 5.4. Захист і соціально-трудова реабілітація інвалідів	Активна робота на парі	1
	Семінарське заняття	Семінарське заняття за питаннями: 1. Етапи розвитку системи соціального захисту в Україні та в світі. 2. Соціальний захист як система, її об'єкти і суб'єкти. 3. Соціальне страхування, його види та соціальний ризик. 4. Порівняльна оцінка соціального захисту населення України та країн ЄС.	Активна робота на парі	2
			Експрес-опитування	5
	Самостійна робота			
Питання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Діагностика системи соціального захисту населення та його окремих категорій.	Перевірка домашніх завдань	2	
Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 6.1. Сутність категорії "економічно активне населення". 6.2. Система соціального захисту економічно активного населення. 6.3. Гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників. Мінімальна заробітна плата. 6.4. Зайнятість населення та безробіття. Мобільність робочої сили.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань, кейсів щодо соціального захисту найманих працівників на підприємстві (в організації)	Активна робота на парі	1
			Презентація	8
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Працевлаштування молоді – проблеми та перспективи. 2. Колективний договір як основа соціальної захищеності працюючих	Перевірка домашніх завдань	2
--	---	---	----------------------------	---

1	2		3	4
Тема 7. Розвиток соціального підприємництва та розробка соціальних проєктів	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.1. Соціальне підприємництво як організаційно виокремлена та економічно самостійна первинна ланка виробничої сфери. 7.2. Соціальні проєкти та соціальне проєктування. 7.3. Еволюція та генезис формування соціальної відповідальності.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Ділова гра «Формування проєкту соціального підприємництва». Робота у групах.	Активна робота на парі	1
			Творче завдання (есе)	15
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Розвиток підприємництва у світі. 2. Соціальне підприємництво - чинники розвитку. 3. Соціальні підприємства в Україні - приклади, сфера застосування, досвід.	Перевірка домашніх завдань	2	
Тема 8. Пенсійна система та пенсійне забезпечення в Україні	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 8.1. Пенсійне забезпечення в Україні. Фінансовий стан Пенсійного фонду. 8.2. Види пенсій як соціально-економічної категорії та критерії їх призначення. 8.3. Зміст та завдання реформування пенсійної системи в Україні.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Вирішення задач: 1. Розрахунок середнього розміру призначеної місячної пенсії. 2. Оцінка впливу на зміну середнього розміру: підвищення розмірів пенсії кожної категорії пенсіонерів; зміни чисельності пенсіонерів у складі групи.	Активна робота на парі	1
			Колоквіум	15
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Людина похилого віку в сучасному суспільстві. 2. Трирівнева пенсійна система: переваги та недоліки.	Перевірка домашніх завдань	2	

Рекомендована література

Основна

1. Атаманюк Р.Ф. Соціальна економіка: навчальний посібник / Р.Ф. Атаманюк, Е.А. Атаманюк. – Львів: Новий Світ-2000, 2020. – 203 с.
2. Ганслі Теренс М. Соціальна економіка та соціальне забезпечення за ринкової економіки / М. Ганслі Теренс ; пер. з англ. О. Перепада. – Київ : Основи, 1996. – 240 с.
3. Гончарова С. Ю. Вивільнення найманих працівників: регіональні особливості / С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова / Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 169 с.
4. Гончарова С.Ю. Соціальна економіка: сутність, принципи, функції та основні орієнтири для України / С.Ю. Гончарова, А.Б. Гончаров, Н.В. Аграмакова // Бізнес Інформ. – 2018. – №3. – С. 21–26.
5. Гончарова С. Ю. Соціальна політика : посіб. / С. Ю. Гончарова, І. П. Отенко. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2003. – 200 с.
6. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної економіки в Україні : навч.

посіб. / Н. І. Кривоконь. – Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 320 с.

7. Соціальна економіка : навчальний посібник / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, Ю.В. Сотникова, Н.В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 275 с.

8. John B. Devis. Global Social Economy: Development, Work and Policy (Routledge Advances in Social Economics Book 14) 1st Edition, Kindle Edition. – 2009. – 320 p.

Додаткова

9. Єременко В. Г. Соціальна економіка : навч. посіб. Київ : Інформ.-видав. центр Держкомстату, 2003. С. 25–128.

10. Павлюк В. Д. Соціальна економіка: навч. посіб. / В. Д. Павлюк, М. І. Приступа, В. І. Старцун. – Хмельницький: ХНУ, 2006. – 214 с.

11. Скуратівський В. А. Соціальна політика : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Вид-во УАДУ, 2003. – 365 с.

12. Соціальна економіка Навч. посіб. / Кол. авт. О. О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. — 196 с.

13. Шаульська Л. В. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України : монографія / Л. В. Шаульська, О. Ф. Новікова, О. І. Амоша. – Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2010. – 488 с.

14. Шевчук П. І. Соціальна політика. / П. І. Шевчук. – Львів : Світ, 2003. – 400 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

15. Декларація МОП про основоположні принципи та права в сфері праці та механізм її реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/ilo_principles.shtml.

16. Конвенція МОП про сприяння зайнятості та захист від безробіття № 168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_182.

17. Про зайнятість населення : Закон України станом на 11 серпня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

18. Про оплату праці : Закон України № 108/95-ВР – [від 24.03.1995 р.]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.

19. Соціальна економіка : ПНС. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=261>